

УДК 37.018.554

**Основні напрями організації
навчання іноземної мови у старших класах
в умовах модернізації освіти**

Церковняк Т.І., Віштак Н.Б., Горкун С.В.

Загальноосвітня школа I-III ст. № 18, м. Ірпінь, Україна

У статті розглядається кілька шляхів вдосконалення організації вивчення іноземних мов у загальноосвітній школі, проаналізовано основні напрями організації навчання іноземної мови у старших класах в контексті модернізації освіти, наголошено на таких поняттях як продуктивне навчання, особистісне ставлення, проектна методика.

Ключові слова: модернізація, іноземна мова, школа, учень, освіта.

Актуальність. На сучасному етапі, коли Україною здійснюється модернізація освітньої діяльності в контексті європейських вимог для входження в освітній та науковий простір Європи, особливо важливого значення набуває вивчення іноземної мови.

Постановка проблеми. Проблема організації вивчення іноземної мови у старших класах в умовах модернізації освіти на сторінках наукової літератури приділяється велика увага. Вітчизняні і зарубіжні педагоги, психологи і лінгвісти піднімають і досліджують проблеми професіоналізму і майстерності педагогічної діяльності, індивідуально-психологічних факторів успішності педагогічної діяльності, професійної самосвідомості вчителя тощо (О.О. Андреев, І.Д. Бех, О.Б. Бігич, І.Л. Бім, І.В. Бондаревська, О.І. Гура, М.Б. Євтух, І.О. Зимня, І.А. Зязюн, А.В. Коржуєв, В.С. Коростельов, В.В. Краєвський, Т.І. Левченко, О.О. Міролюбов, С.Ю. Ніколаєва, О.Б. Орлов, Є.І. Пасов, І.П. Підласий, В.А. Попков, К.І. Саломатов, Н.К. Склярєнко, В.О. Сластьонін, З.І. Слєпкань, С.Ф. Шатілов, В.В. Ягупов, Н.В. Язикова, В.О. Якунін та багато інших).

Мета статті. Проте для сучасного вчителя іноземної мови актуальними є наступні питання: по-перше, яким чином модернізувати вивчення іноземної мови в школі так, щоб її роль в освіті та підготовці учнів до подальшого навчання у вищих навчальних закладах була дійсно значущою? По-друге, на кого розраховані стандарти програми, по-третє, наскільки можливо засвоїти загальноприйнятну програму, якщо взяти до уваги, що в класі навчаються діти з різним рівнем підготовки.

Актуальність вивчення іноземних мов диктує необхідність привести вивчення предмета у відповідність з етапами навчання та зі специфікою різних типів шкіл.

Йдеться не лише про обсяг мовного матеріалу, а про визначення пріоритетів у виборі видів діяльності, отже, й відповідних мовних умінь та навичок. Проблема відповідності змісту навчального предмету повинна бути вирішена з урахуванням усіх його змістових компонентів. Так, абсолютно очевидно, що не можна навчати учнів загальноосвітніх шкіл та гімназій, шкіл гуманітарного та технічного профілю на одних і тих самих текстах та діалогах.

Таким чином, в самому змісті навчального предмету мають бути закладені механізми, що розкривають можливість практичного використання іноземної мови як важливого засобу розвитку та задоволення інтересів учнів, у тому числі і немовних. Дія цих механізмів буде забезпечена, якщо навчальний матеріал допомагає вчителю і учню знайти відповідь на наступні питання:

1. Де і як учень зможе використовувати іноземну мову в майбутній професії?
2. Яку користь принесе учню в обраній професії?
3. Яким чином іноземна мова дозволяє долучитися до науково-технічного і культурного прогресу до традицій країни, мова якої вивчається?

З дидактики відомо, що у зміст шкільного предмета крім інформації, способів діяльності, виражених усним і / або письмовим текстом і завданнями, входить також емоційна діяльність. Стосовно предмету *іноземна мова* ця емоційна діяльність пов'язана, перш за все, з позитивним ставленням вчителя та учнів до змісту предмета, до об'єкта і до процесу його засвоєння. Матеріал повинен прогнозувати бажання вчителя і учня працювати з ним, а в учнів пробуджувати інтерес до навчання і до іноземних мов, зокрема. Саме з формуванням **особистісного (позитивного)** ставлення учнів до змісту предмета, їх потреб і мотивів пов'язаний виховно-розвиваючий аспект вивчення предмету.

Дуже важливо, щоб в самому змісті навчального предмета були чітко представлені бажані емоційно-оціночні ставлення учнів до світу, один до одного, до того, чим вони займаються в процесі освоєння іноземної мови.

Якість змісту навчання іноземним мовам визначається тим, наскільки оперативно враховується його **мінливість та рухливість**. При цьому навряд чи можна розраховувати на успіх, якщо брати до уваги тільки одну з його складових, наприклад, зміст підручника іноземної мови. Добре відомо, що лише за допомогою **нових** підручників та навчальних матеріалів, що відображають новітні тенденції в галузі розвитку методики та суміжних з нею наук, але без відповідної перебудови вчителя і учня, неможливо вирішити проблему ефективного підвищення якості навчання.

Також успіх у вивченні іноземної мови визначається тим, наскільки вдається гармонізувати мету вивчення предмету в конкретних програмах і підручниках, а також мету викладання предмету.

Модернізація освіти, на наш погляд, передбачає неминучий перехід до **продуктивного навчання**. У чому ж сенс продуктивного навчання іноземної мови у навчальному закладі, за умови, що учень не планує переїзд за кордон, у нього немає можливості подорожувати, щоб вивчати мови. Відповідь закладена в самому питанні. Вивчення іноземної мови стане продуктивним тільки за умови його практичного застосування в реальному житті.

Оптимальним варіантом для навчального закладу при вирішенні даної проблеми було б встановлення зв'язків з країнами, мови яких вивчаються. А це вимагає ретельно розробленого проекту за умови відповідної матеріально-технічної бази і значного коригування навчальної програми. І все це, звичайно, повинно здійснюватися в умовах не другорядної ролі іноземної мови (як це зазвичай буває в загальноосвітній школі), а при твердому переконанні в необхідності підготовки конкурентоспроможних фахівців не тільки для регіонального, а й міжнародного ринку.

А поки вивчення іноземної мови в школі проходить в рамках наступних інноваційних напрямків:

1. Гуманізації;
2. Особистісно-орієнтованого підходу;
3. Розвитку креативності;
4. Культурологічного та конструктивного підходів;
5. Соціалізації.

Згідно двом першим напрямками, навчання іноземної мови будується з урахуванням глибокого розуміння інтересів, потреб і особливостей учнів. Таким чином, тематика може змінюватись з урахуванням конкретних смаків та інтересів учнів. Надання такого вибору стимулює мотивацію до вивчення іноземної мови.

У своїй роботі вчителі ставлять перед собою наступні цілі:

1. Розвиток мислення та базових здібностей учнів (креативність);
2. Формування їх духовного потенціалу (культурологічний підхід);
3. Формування їх внутрішньої позиції (конструктивний підхід).

Таким чином, головне не скільки інформації вивчив учень, а що важливого для себе виніс з уроку і як ці знання вплинули на формування його позитивного світогляду.

Отже, форма уроку включає в себе такі елементи продуктивного навчання, як діалог, взаємодія (обмін думками), інтерпретацію смислів, осмислення висловлювань, колективне вирішення проблемних ситуацій і т.п.

Щоб залучити учнів до такого відвертого творчого спілкування, необхідно створити психологічно комфортну атмосферу на уроці. І тут недостатньо лише однієї педагогіки співробітництва. Важливо правильно оформити кабінет іноземної мови.

Тематичні стенди в кабінеті повинні бути максимально привабливими і цікавими для учнів.

У кабінеті іноземної мови необхідно створити таку неповторну атмосферу, яка б завжди викликала незмінне захоплення, а значить, інтерес до вивчення предмету. І не слід боятися яскравих фарб і незвичайних рішень в оформленні кабінету. Оформлення може змінюватися в залежності від того, яка вивчається тема. Яскраві постери, карти, таблиці, фотоколажі – це не тільки красиво, але зручно й ефективно в методичному плані. Барвисті плакати готуються як самими учнями, так і спільно з учителем.

У кожному кабінеті іноземної мови виставляються творчі проекти учнів. Проектна методика є не тільки ефективним засобом розвитку творчих здібностей учнів, вона становить базу продуктивного навчання взагалі, бо, працюючи над певною темою проекту, учні цілеспрямовано, а значить, продуктивно засвоюють необхідний для проекту граматичний, лексичний або інший матеріал.

Висновки. Отже, досвід показує, що немає необхідності нав'язувати учням нудні шаблонні теми, змушувати зачувати їх безглузді граматичні таблиці або нудні професійні терміни. Потрібно запропонувати їм вибір, а тему, граматику і терміни вони вивчать самі керуючись власними інтересам, здібностям.

І доки спілкування з носіями мови для звичайного підлітка з провінційного міста – це фантазія, ми, вчителі іноземних мов, будемо, перш за все, допомагати йому увійти у сучасне суспільство з чіткою внутрішньою позицією, добрим серцем, вірою в себе і свої можливості.

Список літератури

1. Виробничі функції, типові задачі діяльності та вміння учителя іноземної мови (спеціаліста) / Колектив авторів під керівництвом С.Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 1999. – 96 с.
2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання – доктор пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
3. Базуріна В.М. Іноземні мови у школах Великої Британії у контексті реформування змісту освіти / В.М. Базуріна // Педагогіка і психологія. – 2000. – № 2-3. – С. 116.
4. Базуріна В.М. Практика навчання іноземних мов у закладах середньої освіти Великої Британії / В.М. Базуріна // Сучасні технології викладання іноземних мов у професійній підготовці фахівців: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – К., 2000. – С. 230.

Церковняк Т.І., Віштак Н.Б., Горкун С.В. Основные направления организации обучения иностранному языку в старших классах в контексте модернизации образования // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Филология. Социальные коммуникации» – 2012. – Т.25 (64). – № 4. Часть 1. – С.355-358.

В статье рассматривается несколько путей совершенствования организации изучения иностранных языков в общеобразовательной школе, проанализированы основные направления организации обучения иностранному языку в старших классах в контексте модернизации образования, акцентируется внимание на таких понятиях как продуктивное обучение, личностное отношение, проектная методика.

***Ключевые слова:** модернизация, иностранный язык, школа, ученик, образование.*

Tserkovnyak T., Vishtak N., Gorkun S. Basic directions of organization of teaching foreign language to senior pupils at secondary school in the conditions of modernization of education // Uchenye zapiski Tavricheskogo Natsionalnogo Universiteta im. V.I. Vernadskogo. Series «Filology. Social communications». – 2012. – V.25 (64). – № 4. Part 1. – P. 355-358.

The article deals with the ways of improvement of teaching management in secondary school. The author analyses main directions of teaching senior pupils in the context of modernization of education. It is especially stressed on such notions as productive teaching, personal attitude and project methodology.

***Key words:** modernization, foreign language, a school, a pupil, education.*

Поступила до редакції 23.09.2012 р.